

Γιώργος Ν. Πολίτης
Αναπληρωτής Καθηγητής Κοινωνικής Φιλοσοφίας

Παν/πολη
Ζωγράφου,
Αθήνα, Τ.Κ. 157
03

Τηλ. 210-7277321
Fax: 210-7277535

Κοινωνική Φιλοσοφία

Πολιτικός φιλελευθερισμός I

- 5.1 Τζων Λοκ – Δεύτερη πραγματεία
- 5.2 Η “μεσότητα” στην προσέγγιση της φυσικής κατάστασης
- 5.3 Νομιμοποίηση της ατομικής ιδιοκτησίας

Αποσπάσματα

[Εξουσίες που πηγάζουν από το φυσικό νόμο] Πρώτη· κάθε άνθρωπος έχει απόλυτο δικαίωμα να εξολοθρεύσει οτιδήποτε τον απειλεί με καταστροφή. Η εκδήλωση επιβουλής κατά της ζωής ανθρώπου, θέτει τον φορέα της σε εμπόλεμη κατάσταση προς εκείνον¹. Δεύτερη· ο καθένας νομιμοποιείται να πράττει ό,τι θεωρεί ενδεδειγμένο για τη συντήρηση του ίδιου και των άλλων, εφ' όσον αυτό δεν αντιβαίνει προς τον ίδιο το νόμο, δεν θέτει δηλαδή σε κίνδυνο τη συντήρηση της ζωής των άλλων². Τρίτη· παρέχεται στους ανθρώπους η εξουσία να τιμωρούν τα εγκλήματα που διαπράττονται ενάντια στο νόμο της φύσης³.

Ο μόνος λόγος που θα δημιουργούσε σε κάποιον την επιθυμία να αποκτήσει απόλυτη εξουσία πάνω σε έναν άνθρωπο θα ήταν ο σκοπός του εξαναγκασμού του να συμμετέχει σε πράξεις που δεν θα έπραττε εάν ήταν ελεύθερος, σε πράξεις αντίθετες προς εκείνες που ο Λόγος του επιβάλλει⁴.

Σκοπός συγκρότησης των πρώτων πολιτικών κοινωνιών ήταν η προστασία του αγαθού της ιδιοκτησίας και η απόλαυσή του σε συνθήκες ειρήνης και ασφάλειας⁵.

¹ John Locke, Δεύτερη πραγματεία περί κυβερνήσεως, III, 16.

² Locke, XI, 128.

³ Locke, XI, 128.

⁴ Πρβλ. Locke, III, 17.

⁵ Locke, XI, 134.

Με τον όρο ιδιοκτησία, πρέπει να γίνει κατανοητό και εδώ, όπως και σε άλλα σημεία του κειμένου, ότι εννοώ την ιδιοκτησία την οποία κατέχουν οι άνθρωποι, τόσο στα πρόσωπα, όσο και στα υπάρχοντά τους⁶.

Εάν κάποιος άνθρωπος εναποθέσει το μόχθο του σε ένα αντικείμενο, έχει δικαιώματα κτήσης επάνω σε αυτό, επειδή αυτό προσμιγνύεται με κάτι το οποίο ήδη ανήκει στον άνθρωπο, δηλαδή το μόχθο του⁷.

Τίποτα δεν φτιάχτηκε από το Θεό, για να το καταστρέψει ο άνθρωπος⁸. Αυτός ο οποίος αφήνει [ελεύθερο από κατοχή] τόσο, όσο να μπορεί να χρησιμοποιήσει και ο άλλος, κάνει τόσο καλό, όσο να μην είχε ιδιοποιηθεί τίποτα εξ αρχής⁹.

Ερωτήματα (Απαντήστε το ένα από τα τρία σε συνολική έκταση μίας σελίδας και στείλτε την μου με mail πριν από το επόμενο μάθημα):

1. Αν η φυσική κατάσταση ήταν όντως άξια, προς τί εγκαταλείφθηκε και τί ήταν αυτό που εμπόδισε τους ανθρώπους να επανέλθουν σε αυτήν αργότερα;
2. Η αλλαγή των συνθηκών στο διάστημα που μεσολάβησε από όταν οι άνθρωποι ζούσαν σε φυσική κατάσταση έως σήμερα, δεν επιτρέπει συγκρίσεις μεταξύ τους. Οι διαφορές ανάμεσα στη φυσική κατάσταση και την πολιτική κοινωνία είναι τόσο μεγάλες, ώστε κανένα ορθό συμπέρασμα για τη δεύτερη δεν μπορεί να συναχθεί από τη μελέτη της πρώτης. Άρα γιατί αναφερόμαστε σε αυτήν;
3. Κρίνεται πειστική η θεωρία του Locke περί φυσικής προέλευσης της ιδιοκτησίας;

Κύρια Πηγή

Τζων Λοκ, *Δεύτερη Πραγματεία περί κυβερνήσεως*, εκδ. Γνώση, 1990.

Δευτερεύουσες πηγές:

Γιώργου Ν. Πολίτη, *Το δικαίωμα της πολιτικής ανυπακοής*, εκδ. Ψυχογιός, 2012.

Σταύρου Τσακυράκη, *Οι καταβολές του φιλελευθερισμού στο έργο του Hobbes και του Locke*, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 1992.

Will Kymlicka, *Η πολιτική φιλοσοφία της εποχής μας*, εκδ. Πόλις, 2002. (Αναζητήστε τον όρο «Locke»).

Stanford Encyclopedia of Philosophy: <https://plato.stanford.edu/>

Γ.Ν.Π.

⁶ Locke, XV, 173, βλ. Locke, VII, 87, IX, 123.

⁷ Locke, V, 27.

⁸ Locke, V, 31.

⁹ Locke V, 33.